

Буряи МҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой,
Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

(240) 1960 оной апрелин 28, четвэр Сэн 20 мүнгэн

Тогын Республикын премьер-министр дээдэ зэргэтэ господин С. Е. Олемпиодо

ЛОМЕ

Бээ даанхай Тогын Республикын бни болоһонтой дашарамдуулан господин премьер-министр Танда, Тогын правительство болон арадта совет арадай, СССР-эй правительство зүгһөө, өөрингөө зүгһөө эгээл хани халуун амаршалга хүргэхьемни зүбшөөгьт.

Колоннализма эсэргүүсэн, эрх сүлөөгэй, бээ даанхай байдалаингаа түлөө, хуби заяагаа өһөөдөө шиндхэдэг болохын түлөө Африкын

оронуудай арадуудай хэжэ байһан үнэн зүб тэмсэлдэ совет хүнүүд гүнзгэ ехэ талархалай мэдэрэлтэйгээр хандадаг. Тинмэһээ Африка түбидэ шэнэ бээ даанхай гүрнэй — Тогын Республикын бни болоһые бидэнэр үнэн зүрхэнһөө найшаанабди.

Бээ даанхай гүрэн бологшо Тогын Республикые мэдэрһэн тухайгаа, тэрэнтэй дипломатическа харилсаа байгуулахаар, бээ бээдээ дип-

ломатическа түлөөлэгшэдые эльгээлсэхээр бэлэн байһан тухайгаа Советскэ Социалистическэ Республиканыудай Союзай правительство баяртайгаар мэдүүлнэ.

Манай хоёр оройной арадуудай аша туһада, бүгдэннитын эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхжүүлэхэ хэрэгтэ зориулагдан Советскэ Союзай, Тогын Республикын хоорондо хани ёһоной харилсаа холбоон хүгжөөгдэхэ бээ гэжэ

найдажа байһанаа Советскэ правительство элрхэйлэн мэдүүлнэ. Бээ даанхай, демократическа, халбаран хүжэгшэ гүрэн байгуулаха хэрэгтэ али бүхэ амжалта туйлахьен Тогын арадта Советскэ Союзай арадууд хүсэнэ.

Н. ХРУЩЕВ,
СССР-эй Министруудэй Советэй Түрүүлэгшэ.

1960 оной апрелин 26.

1 миллион тонно силос дарахын түлөө КПСС-эй обком имэ зорилго табья:

Энэ жэлдэ 50 мянган гектар кукуруза тариха, гариһөө 300 центнерһээ бага бэшэ набша намаа хуураха, нэгэ миллион тонно силос дараха. Колхоз, совхоз бүхэндэ үнэн бүридэ адагынь 15 тонно силос бэлдэхэ.

Апрелин 20-һоо майн 20 хүртэр кукуру-

зын поли дээрэ нютагай үтэгжүүлгэ гаргаха тусхай нара соноскогдонхой. Гектар бүридэ 20—30 тонно шэбхэ гаргаха.

Кукурузын тарилгада бэлдэхэ талаар нэгшье үдэр гэжэ болохогүй! Үрэнһээ бэлдэгты, найрам тогтоогты, полидоо шэбхэ гаргагы!

У АБАХА УЯЛГАЯ ЗААБОЛ ДҮҮРГЭХЭ

Социалистическэ партиин XXI Конференция, Центральна Комитетэй Пленумэй зориг бадалаа шиндхэбэринүүдые бэлдүүлгэ үлэ үлэ урматой алхам байна. Тусхайлан хэлбэл, орой нэгдэхэ кварталай турь гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ хуураха түсбэ горьтойхоноор үлүүргэгдээ.

Амжалта, сэхын хэлбэл, үндэгэ туйлагдаагүй юм. Колхозуудай ажахын зарим хүгжэһинийн нэн түрэмж үндэгэһэтэйбэ гэхэдэ, үндэгэ олохон райкомууд, партиин организационууд эмхидхон нийтэ-политическэ хүрэн бардан далайсатайгаар, үндэгэ нүлөөтэйгөөр ябуулгэ социалистическэ мүрһөө тооноор хүтэлбэрлэдэг, түрүүшлэл шадамараар дэлгэр болоо гэжэ тайлбарилха хэб. Бүхэ хүдэлмэрэе нэгжээ гээд, Бичурын, Заиграйн, Кяхтын аймагайхид эли амжалта туйлаа. Эдэ аймагууд үндэгэ абаха, гүрэндэ хуураха, адууһа малай тоо толгойнуулаха уялгануудаа нэгдэхэ хэбэ сүм дүүргэе хэн.

Кукуруза түрүүшынгээ энэ амьдралашуурха, үр дүнгүүдэ үндэгэ өһөөр, дарууханаар сэгэл болоо һаа, яашье сагаанаа түрүүшлэл хэнбэди гэжэ эрхэлхэ зэргэтэйбди. Тинмэ үндэгэ мяха, үндэгэ болон бүтээгдэхүүн тушааха уялгана болзоороон дүүргэгшээ мүнөө, хабарай таатай үндэгэ үнээдэй ашаг шэмэ дээрэ тушаа һуларшагүй анхандуулаха тон шухала. Энэ аяадаа эрид хурсаар тэбгээ гэхэдэ, ушар шалтагаанымэ. Байгша оной түрүүшлэл һара соо гүрэндэ һү хуураха түсбэй 116 процент дүүргэгшэ, һедондонойхноо 2600 тэбгэ хүнэй һаагдабашье, партиин бүхэ дээрэе абаха уялгана дүүргэгшэ бушуу. 13 аймаг, 14 совхоз хэлбэр хүрөөгүй, тэдэнэй абалтан миин саарһан дээрэе хэн байха юм.

Бүхэ һү абаха талаар эрид аша мүнөөшье хүртэр хэлбэрлэгдэ. Наяшагай хаа хаануу үндэгэй түрэн байба республиканын апрелин түрэмж хоногой туршада — орой 10 центнер, хоёрдохи 10 центнер һаа — 18.270 центнер һуураһан байха юм. Тинхэдэ марһоно 30 хүртэр 22.200 центнер үндэгэ тушаагдаа һэн. Тээд апрельдэ марһинхда оргоһа һү һаагдаха болообэ үндэгэ хэлбэр, зарим ажахы түрэмжлэгшэд, партиин агонинууд һанаагаа амархаа абаха хэрэгтэ һанаалаа амжалта болшоһон, эмхидхон түрэмжлэри мүртэйгөөр ябуулга байха юм.

Социалистическэ партиин агонинууд һанаагаа амархаа абаха хэрэгтэ һанаалаа амжалта болшоһон, эмхидхон түрэмжлэри мүртэйгөөр ябуулга байха юм.

АЖАЛАЙН БҮТЭЭСЭ ДЭЭШЭЛНЭ

КПСС-эй обкомой, Министруудэй Советэй хандалгада харюусан Бичурын совхозой механизаторнууд мүнөө үедэ эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Бичурынхид байгша ондо һедондонойхноо бүри элбэг ургаса хуряжа, адуу малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ зорилготойгоор эртын борнойло хана сагтань һайнаар хэжэ дүүргээд, тарилгатаа эхилбэ. Жэһээлхэдэ, совхозой 2-дохи отделеһидэ 6 «ДТ-54», 4 «Беларусь» тракторнууд тарилгата дээрэ хүдэлнэ. Механизаторнууд Владимир Ендонов, Анатолий Конечных гэгшэдэй агрегадууд ногоон тэжээл болохо овёс тариха түсбөө дүүргээд, түрүүшын 50—50 гектар шэһинис тарилгата. Тэдэнэр Майн Нэгэнэй һайндэр болотор шэһинис тариха түсбөө сүм дүүргэхэ зорилготой.

Гадна бусадшье отделеһинүүдэй механизаторнууд һайндэрэй урда тээхи мүрһөөндэ эдэбхитгээс оролсоод, ажалайнгаа бүтээһые үдэрһөө үдэртэ дээшлүүлнэ.

М. Ринчинов.

1600 тонно шэбхэ гаргаабди

Коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулаха гайхамшагта түсбэй хоёрдох жэлдэ малай эрхим тэжээл — кукуруза һедондонойхноо дутуугүйгөөр ургуулжа абахаар шиндэнхэйбди. Энэ жэлдэ хамта 130 гектарта шэмэтэ ургамал тарилгата. Тэрэнэй 50—60 гектарынь шэнэ газар байха. Мүнөө зведеномной хамта 7 хүн ажаллажа байһанхай. Бүхыдөө 1600 тонно хуушан шэбхэ тарилгынгаа газарта гаргаад, тэрэнэ жэлдэхэнээр тараажа, борнойло байнабди. Газарийнай шанар хүрһэн тусхай комиссар шалганданхай.

Саашадаа дулаархадань, майн 15-һаа кукуруза тариха эхилхээр хараалагдана. Үрһээ хүрэнгэмной хүсэд бэлдэгдээд, тусхай машина эзбөгүүд дууһан заһабариллагдаа байна. Үрһээе угаагаад тарихабди. Тинхэдэ тарихатайгаа сасуу газарай хүрһээ нягтаруулдаг заншалтайбди. Мүн нэмэлтэ тэжээл үрһэнгээе суг оруулаха түхээрлэгэ мүнөө хэрэглэхээр бэлдэгдэе байна. Кукурузын эшэнүүдэй ургажа байха үедэ шэбхын шүүһээр ула-

АЖАЛАЙН БҮТЭЭСЭ ДЭЭШЭЛНЭ

КПСС-эй обкомой, Министруудэй Советэй хандалгада харюусан Бичурын совхозой механизаторнууд мүнөө үедэ эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Бичурынхид байгша ондо һедондонойхноо бүри элбэг ургаса хуряжа, адуу малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ зорилготойгоор эртын борнойло хана сагтань һайнаар хэжэ дүүргээд, тарилгатаа эхилбэ. Жэһээлхэдэ, совхозой 2-дохи отделеһидэ 6 «ДТ-54», 4 «Беларусь» тракторнууд тарилгата дээрэ хүдэлнэ. Механизаторнууд Владимир Ендонов, Анатолий Конечных гэгшэдэй агрегадууд ногоон тэжээл болохо овёс тариха түсбөө дүүргээд, түрүүшын 50—50 гектар шэһинис тарилгата. Тэдэнэр Майн Нэгэнэй һайндэр болотор шэһинис тариха түсбөө сүм дүүргэхэ зорилготой.

Гадна бусадшье отделеһинүүдэй механизаторнууд һайндэрэй урда тээхи мүрһөөндэ эдэбхитгээс оролсоод, ажалайнгаа бүтээһые үдэрһөө үдэртэ дээшлүүлнэ.

М. Ринчинов.

1600 тонно шэбхэ гаргаабди

Коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулаха гайхамшагта түсбэй хоёрдох жэлдэ малай эрхим тэжээл — кукуруза һедондонойхноо дутуугүйгөөр ургуулжа абахаар шиндэнхэйбди. Энэ жэлдэ хамта 130 гектарта шэмэтэ ургамал тарилгата. Тэрэнэй 50—60 гектарынь шэнэ газар байха. Мүнөө зведеномной хамта 7 хүн ажаллажа байһанхай. Бүхыдөө 1600 тонно хуушан шэбхэ тарилгынгаа газарта гаргаад, тэрэнэ жэлдэхэнээр тараажа, борнойло байнабди. Газарийнай шанар хүрһэн тусхай комиссар шалганданхай.

Саашадаа дулаархадань, майн 15-һаа кукуруза тариха эхилхээр хараалагдана. Үрһээ хүрэнгэмной хүсэд бэлдэгдээд, тусхай машина эзбөгүүд дууһан заһабариллагдаа байна. Үрһээе угаагаад тарихабди. Тинхэдэ тарихатайгаа сасуу газарай хүрһээ нягтаруулдаг заншалтайбди. Мүн нэмэлтэ тэжээл үрһэнгээе суг оруулаха түхээрлэгэ мүнөө хэрэглэхээр бэлдэгдэе байна. Кукурузын эшэнүүдэй ургажа байха үедэ шэбхын шүүһээр ула-

лагдаха. Энэ ушарта полингоо захада ехэ нүхэ малтаад, тэрэн соогоо шэбхэ хэжэ, үһанда дэбтээхэбди. Һайса шүүһэжээд байхадань һубаг-канавануудаар тэрэнэе газарта тараажа, шэнгээе байнабди. Зурууд хоорондын элдүүрилгэ адагынь хоёр дахин, уташань, хүндэлөөшөн хэлдэхэ юм.

Хараалагдана эдэ хүдэлмэри тон наринаар бөөлүүлээд, 130 гектартай тус бүриһөө 1000 центнер ногоон набша хуряаха аргатай, хуряахашье байнабди.

Мал ажалай продуктуудые нэгдэхэи кварталда хээр абажа, гүрэндэ худалдананайнгаа түлөө республиканын РСФСР-эй Министруудэй Советэй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа. Энэ үндэр шанда хүртөөд байхадань бидэ, кукурузашад, бүри урма хэһээлтэйгээр ажаллажа, 1960 ондо абанан социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүдэн дүүргэхын түлөө мүрһөөе дэлгэрүүлэе.

Б. Галданов,
Кяхтын Ранжуровой нэрэмжтэ колхозой кукурузашадай зведено даагыша.

Механизатор Иванов Алексей Иванович Яруунын совхозой 3-дахи фермэдэ 1110 гектарта дискован хээд байна. Ингээд тарилгата хэжэ эхилхэнь. Байгша ондо тэрэ 1200 гектарта зөөлэн хахалгата хэжэ гэлэн уялга абанхай. Зураг дээрэ: нүхэр Иванов.

Л. Хайдуровой фото.

Саг оройтоо, шамдаха шухала

Республиканын байгша ондо 50 мянган гектар кукуруза тариха, га бүриһөөн 300 центнерһээ бага бэшэ набша хуряаха гэлэн зорилго урдаа табилхай. Тинмэһээ апрелин 20-һоо майн 20 болотор кукурузын газарта наг шэбхэ гаргаха нара соноскогдобо. Энэ үе соо гектар бүридэ 20—30 тонно шэбхэ гаргаха зорилго табилгадэ. Хэрбээ энэ зорилгы бөөлүүлэе һаа, адуу малаа шэмэтэ силосээр хүсэд хангаха аргатайбди.

Соноскогдон һарын 10 хонго үнэрхээе байна. Тээд наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэри урдандаа аали унжатайгаар, мүртэй юу эхлэдэггүй байһаар. Республикын колхоз, совхозуудта гаргагданан наг шэбхые гектар бүридэ дунда зэргээр абахада тон бага байһаар.

Мүнөө үедэ кукурузын газарта наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэрин хэрээр ябуулагдажа байһанаар һонирхон хэбэ, хэдэн аймагай хүтэлбэрлэгшэдтэй телефоноор хөөрлэдэбди. Нэн түрүүн Баргажанай Улюн нютагай Сталиной нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Санживтай хөөрлөдөн болоо.

— Апрельн 25-һаа хойшо декада соноскогдон байнабди. Наг шэбхэ суглуулжа, ашаала хүдэлмэри оньһоор уулагдаһанхай. Жэһээлхэдэ хойшо 2 мянган тонно шэбхэ кукурузын поли дээрэ гаргаабди. Энэһань тон бага гээшэ. Ушөө мянган тонно шэбхэ гаргажа, кукуруза тариха 400 гектар газарайнгаа зарим участогуудынь үтэгжүүлэхэбди. Шэбхэ шэрэжэ байһан «Беларусь» маркын хоёр трактор үдэр бүри 15—15 тонно аргал поли дээрэ гаргана. 3 саялэ заһабариллагдажа бэлэн болгодоо. Ушөө 2 саялэ абаха һанаатай РТС-гэ захчад байнабди, — гэжэ нүхэр Санжив хөөрэнэ.

Мухаршэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Семенов наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэридөө горьтой хүсээе элсүүлгэ тухайгаа мэдүүлээ: — кукуруза тариха 400 гектар газарайнгаа 210 гектарынь наг шэбхээр үтэгжүүлэхэбди. Мүнөө 1500 тонно хуушан шэбхэ тэндэ гаргагдаа. Ушөө 3 мянган 500 тонно шэбхэ гаргаха түсбөө тарилгын болотор дүүргэхэ байнабди, — гэбэ.

Тарбагатайн Сталиной нэрэмжэтэ колхозой главно бухгалтер А. Соколов «Наг шэбхэ» гаргаха хүдэлмэри хэрээр хэдэнбэ гэлэн

асуудалда: — муу, — гэжэ харюу саад:

— 10000 тонно шэбхэ гаргаха аад, оройдоол 4833 тоннын гаргаад байнабди. Энэ хүдэлмэри 3 звено хэдэг, тээд мүртэйгөөр хүдэлнэгүй хэбэртэй. Республик соомнай наг шэбхэ гаргаха нара соноскогдоо гэжэ тэдэнэр дуулаагүй ёһотой. Наг шэбхэ гаргаха хэрэгтэ хабадалсажа байһан хүнүүд урмашуулагдаһангай, — гэжэ мэдүүлээ.

ВЛКСМ-эй Хорин райкомой секретарь нүхэр Дмитриев: — мүнөө үедэ аймагта комсомол залуушуудай 22 звено хүдэлжэ байхадань, үнгарын 3 һарын туршада 12 мянга 714 тонно шэбхэ кукурузын газар дээрэ гаргаа. Энэһэ тэдэнэй дааж абанан газарай гектар бүридэ оройдоол 6,5 тонно хүртэнэ, — гэбэ.

— Гектар бүридэ 30 тонно шэбхэ гаргаха түсбөө залуушууд дүүргэжэ шадаха гү? — гэлэн асуудалда нүхэр Дмитриев мүртэй харюу үгөөгүй. Хорин залуушууд гектар бүриһээ дунда зэргээр оройдоол 250 центнер эш набша хуряаха гэлэн уялгатай. Харин Хорин совхозой нэгдэхэ фермын нүхэр Кожениковтэй звеногойхид дааж абанан 110 гектар газарайнгаа га бүриһөө 400 центнерһээ бага бэшэ эш набша хуряахаар зоригжоо юм. Энэ звеногойхидоо жэшээ абажа, Хорин залуушууд абанан уялгана дээшлүүлэхэ зэргэтэй гэжэ һанагдана.

— Аймагай колхоз, совхозууд энэ жэлдэ кукурузын газарта 40 мянган тонно шэбхэ гаргаха уялгатай юм. Мүнөө 31288 тоннонь гаргагдаа. Энэ уялгана дүүргэжэ, кукуруза

тариха 4200 гектар газарайнгаа ехэнхи хубине һайса үтэгжүүлэхэбди, — гэжэ Зэдын аймагай хүдөө ажахын инспекцин начальник нүхэр Анисхев хэлээд, — кукурузын үрһэн үшөө бэлдэгдээгүй. Энэ жэл кукуруза тариха бүхэ саялэдэ инженер Логвиной зоёһон түхээрлөгөөр хангаа һанаатайбди. Мүнөө олонхын заһабариллагдаа, — гэжэ мэдүүлбэ.

Иволгын совхозой директор нүхэр Автушенко телефоной трубка абажа: — наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэридэ 7 звено хүдэлнэ. Кукуруза тариха 330 гектар газартаа 8 мянган тонно шэбхэ гаргаха түсбөө майн 5 болотор дүүргэхэмнай. Мүнөө 7 мянган тоннонь гаргагдаад байна. Эдэ үдэрнүдэй шэбхэ гаргаха ажаллаа зогсоогоод, тракторнуудынь культуваци хэжэ хүдэлмэридэ элсүүлэхэбди. Кукурузын үрһэн хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдээ, — гэбэ.

Ингэжэ хэдэн аймагай хүтэлбэрлэгшэдтэй хөөрлөдөөд байхадан наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэрин зарим газарта ургашатайгаар ябуулагдажа байбашье һаань, зарим тээ тон һула байһаннинь элривэ. Мүнөө наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэрин түлэг дундаа хэбэжэ байхадань энэ хэрэгые зогсоожорхон Иволгын совхозой хүтэлбэрлэгшэ Шуаршэбэрэй «Знамя Ленина», Тарбагатайн Сталиной нэрэмжэтэ колхозой гшүүд, Хорин аймагай залуушууд наг шэбхэ гаргаха хэрэгтэ бүхэ хүсээе элсүүлжэ, техникээ заһабарилха хүдэлмэриэ дары сагтань түргэдхэе зэргэтэй.

Эртын тарилга дүүрбэ

МУХАРШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Аймагай «Знамя Ленина» колхозой механикаторнууд эртын тарилгы богонихон болзорто дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлэе һэн. Мүнөө тэдэнэр хэлһэн үгдөө хүрбэ. Колхозой 3-дахи комплексно бригадын механикаторнууд эртын тарилгы зургаан үдэрэй туршада дүүргэбэ. Эндэхид 550 гектарта орооһо тарья юм. Трактористнууд Д. Дашнев, Д. Дагбаев, саялжээд В. Черников, Д. Нимаев гэгшэд оролдосотойгоор ажаллажа, һайн дүнгүүдые харуулаа.

Тэршэлэн колхозой 5-дахи комплексно бригадынхид галтайһидһаа дутуугүйгөөр ажаллаа. Тингэжэ 465 гектарта шэһинис тариха түсбөө 5 үдэрэй туршада сүм дүүргэбэ. Колхозой механикаторнууд КПСС-эй обкомой, Министруудэй Советэй хандалгада харюу болгон, мүн Майн 1-һэй һайндэрые угуулан оройной тарилгы богонихон болзорто дүүргэхэ гээл мүнөө бэлэлхэлэи хүдэлмэриүүдые үргэнөөр ябуулжа байна. Т. Гармаев, манай корр.

Республикын колхоз, совхозуудта хабарай тарилгын абаса тухай

1960 оной апрелин 25-най мэдээн

Аймаг	Бүхыдөө эртын тарилга дүүргэһиний (гектар)		Тэрэ тоодо шэһинис тарилганын (гектар)		Тэрэһилгээ хэрэглүүлгэ, нарын зургуудтайгаар тарилганын (гектар)
	Бүхыдөө эртын тарилга дүүргэһиний (гектар)	Тэрэ тоодо шэһинис тарилганын (гектар)	Тэрэ тоодо шэһинис тарилганын (гектар)	Тэрэһилгээ хэрэглүүлгэ, нарын зургуудтайгаар тарилганын (гектар)	
Тарбагатайн	5569	5230	2556	—	—
Бичурын	4954	4796	3499	—	—
Мухаршэбэрэй	3611	3412	3204	—	—
Торин	1701	1354	—	—	—
Заиграйн	1687	46	475	—	—
Иволгын	1636	578	—	—	—
Хорин	758	302	456	—	—
Сэлэнгын	726	538	—	—	—
Зэдын	660	470	470	—	—
Прибайкалийн	431	389	75	—	—
Кяхтын	383	222	145	—	—
Яруунын	198	95	—	—	—
Заканенай	144	79	—	—	—
Кабанскын	27	—	—	—	—
СОВХОЗУУД:					
Борьбөгөй	1914	1039	844	—	—
Онохойн	1884	350	760	—	—
Анагай	1848	338	1738	—	—
Бичурын	1389	1003	553	—	—
Хэжэнгын	1315	897	1010	—	—
«Октябрьский»	663	312	130	—	—
Сэлэнгын	631	300	—	—	—
Иволгын	531	405	405	—	—
Хорин	389	—	226	—	—
Суулгын	322	72	222	—	—
«Эрдэм»	213	213	213	—	—
Кударын	50	50	50	—	—
Кабанскын	26	24	—	—	—

Бусад аймагай колхоз, совхозуудта хабарай эртын тарилга эхилээдүй.

Долоон агрегат хахална

ЗАЙГРАЙ. (Телефоноор абтаба). Аймагай механизаторнууд Майн Нэгэнэй һайндэрэй вахтада жагсажа, эдэ үдэрнүүдтэ эршэмтэй шаңгаар ажаллажа байһанхай. Жэһээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой нэгдэхэи комплексно бригадын механикаторнууд Иван Савватеев, Владимир Эрдэнеев, саялжээд Борис Галданов, Бабу Соднонов, хоёрдохи бригадын тракторист Иван Бадмацыренов гэгшэдэй агрегалууд «Дардан-Хул» гэжэ газарта 200 гектар хара тарья хэдэхэн үдэр соо тарилга. Тэдэнэр 394 гектарта хара тарья тариха гэлэн колхозойн тарилгы үлүүдэн дүүргэжэнь.

Гадна энэ колхоздо мүнөө 7 агрегат газар хахалжа байһанхай. Эдэ агрегалууд үдэр һүнгүй хүдэлнэ. Е. Чимитов.

Найрамдалай, зол жаргалай аша туһада

Найрамдалай эдэбхитэй эхэнэрнүүдлан Кремлин Ехэ ордон апрелин 26-да болоо. Копенгаген болоһон эхэнэрнүүдэй ордонд уулзалгын дүнгүүд урлаан зориулагдаа. Копенгагенһаа бусажа эрһэн эдэ делегацие, гадаадын айл-

шадые — Ази, Африкын, Америкын 24 оройной түлөөлэгшэдые зүблөөндэ хабаадагшад амаршалаа. Копенгагенда болоһон эхэнэрнүүдэй уласкоорондын уулзалга тухай советскэ делегациин хүтэлбэрлэгшэ Н. В. Попова элидхэл хээ. (ТАСС).

Эхэнэрнүүдэй республиканска съездые угтуулан

Наукин талаар 1960 оной Ленинскэ шангуудай лауреадууд

„Нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадахад“

В. А. Фок.

А. Е. Крисс.

А. А. Вишневский.

П. А. Куприянов.

ТАСС-эй фотохроника

Аймагай Культурын байшан гоё хайханаар шэмэглэгдэнхэй. Үндэр сцены урда үлгөөтэй улаан бүд дээрэ «Аймагай эхэнэрнүүдэй нэгдэх сьездын делегатүүдта амар мэндэ» гэжэ бшээтэй. Байшангай ехэ зал соо 250 шахуу эхэнэрнүүд, булта хүжюу, хоорондоо аалиханаар зугаалжа, энээлдэжэ һууна. Тэдэнэй дунда суута хаалишад, хоношод, гахайшад ба шубуушад, аймагай предприятияудай, эмхи зургаануудай түрүүшүүл, багшанар, врачууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, партийна, советскэ организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд болон бусад бии.

сэгнэшгүй ехэ туһаламжа үзүүлдэ бээ, — гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Нүхэр Семеновой элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ эхэнэрнүүд тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, сьезд дээрэ 20 шахуу делегат үгэ хэлээ. Тэдэнэр үгэ хэлэхэдээ, түрэл Коммунистическэ парти, Советскэ правительстводаа үнэн зүрхэнһөө байр баясхалан хүргөөд, агүүехэ долоон жэлэй түсэбье болзорхоон үрид дүүргэхэ хэрэгтэ түрүү эргэдэ тэмсэхээр ходоодо бэлэн байһанаа мэдүүлээ. Түрүүлэн үгэ абahan Дэрэнэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комплексо бригадын бригадирай туһалагша Д. Шагжиева ингэжэ хэлэбэ: — Колхозойнай ажахың эгээл харюусалгагай халбаринууд дээрэ ехэнхидээ эхэнэрнүүд хүдэлмэрилнэ. Тини һу хаалга, мяха, нооһо, үндэгэ абалга эхэнэрнүүдэй гарта гэжэ хэлэхэдэ буруу болохогүй. Манай бригадада эхэ хонидой 4 отара бии. Тэндэ булта шахуу эхэнэрнүүд ажаллана. Бригадынмай Бутыд Бадмаевагай дааж байдаг түрүү отарын хоншод 2 жэлэй туршдаа 100 эхэ хонин бүриһөө 300 хурьга абыхын түлөө тэмсэжэ байна. Тэдэнэй уялгаага амжалтатайгаар дүүргэхэн лабтай.

Углөөнэй 10 часта Ленинэй орденго, аймагай эгээл үншнэй багша — пенсионерка Ирина Ишюкентьева Заградская сугларашадые халуунаар амаршалаад, нэрбеме алыга ташалган доро аймагай эхэнэрнүүдэй нэгдэх сьездые нэггээ.

Сьездэ хабаадагшадые Баргажанай дунда һургуулийн пионернүүдэй халуунаар амаршалаһанай һүүлээр партини Баргажанай райкомой нэгдэх секретарь Б. С. Семенов «Социалистическэ уялга дүүргэхэ хэрэгтэ эхэнэрнүүдэй хабаадалга» гэһэн дэлгэрэнгы элидхэл хэлэ.

Элидхэлшын хэлэнэй ёһоор, Баргажанай аймаг хүдөө ажахын продукция, илангаяа һу, мяха, нооһо абалгаараа республика соогоо түрүү һууриунуудые эзэлхэ аргатай юм. 1960 ондо аймагайнай совхоз, колхозууд 90 мянган центнер һу, 36 мянган центнер мяха, 6,5 мянган центнер нооһо, 1 миллион үндэгэ абаха байна. Эдэ уялгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ манай эхэнэрнүүд эхэ үүргэ дүүргэнэ. Мүнөө аймаг доторнай 500 гаран эхэнэрнүүд хаалишадар хүдэлмэрилнэ. Бүхы хоншодой 90 шахуу процентни мүн лэ эхэнэрнүүд. Тэршэлэн гахайшадар, шубуушадар ехэнхидээ эхэнэрнүүд хүдэлмэрилнэ. Худалдаа наймаанай, нийтын эдэе хоолой организацинуудта, соёл культурын эмхи зургаануудта, һургуулинуудта, мүн промышленна предпритинуудта олон эхэнэрнүүд хүдэлжэ байдаг.

Малай фермын ажал ехэтэй хүдэлмэрине оньһожорууджа, малшадай хүдэлмэрине хүнгэдхэхэ асуудалда «Авангард» колхозой правлени, партийна организацини муугаар хандадаг тухай делегат Е. Проскулинова шүүмжэлэн хэлээ. Барханай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Ленинэй орденго хоншод Э. Нальмитова мүнөө хабар 805 тулгын толгой бүриһөө 4—4 килограмм нооһо хайшалжа, 1960 ондо абahan социалистическэ уялгага үзүүлэн дүүргэхын түлөө мурсыөөндэ аймагайнгаа хоншодые уралаа.

Тэдэнэй дунда Баянголой, Аргадены хаалишад С. Дашиева, Д. Лыгина, Барханай хоншод Э. Нальмитова, Сталиной нэрэмжэтэ колхозой шубуушан М. Романова, «Гигант», «Звезда» колхозуудай гахайшад Колмакова, Воронина гэгшэд ажалдаа үлгэр жэшэ харуулла. Гэбшын аймагайнай олохон хаалишад, гахайшад, шубуушад мүнөө хангалтаггүйгөөр хүдэлмэрилжэ, абahan социалистическэ уялгануудта дүүргэнгүй.

Сьезд дээрэ үгэ хэлэнэй олон делегатууд хаанашые хүдэлмэрилөөһаа, ажалай һайн жэшэ харуулла, залхуу залихай абадалтай эрнд шангаар тэмсэхэ байһанаа мэдүүлээ. Долоон жэлэй түсэбье болзорхоон үрид дүүргэхэ хэрэгтэ аймагай эхэнэрнүүдэй үргөөнөөр хабаадалсахые урлалһан Хандалга сьезд дээрэ баталан абтаа.

— 1 кварталда һу, мяха, үндэгэ абаха, гүрэнлэ худалдаха уялга дүүргэгдээгүй үлшоод. Хэрбээ булта хаалишад, малшад абahan уялгануудта дүүргэхын түлөө нэгэн адли тэмсэһаа, ингэжэ аймагай гээгдэлдэ орохогүй һэн. Саашадаа хэн хаанашые хүдэлмэрилөөһаа, абahan уялгага эрхэ бэшэ дүүргэхэ ёһотой. Бии арга боломжобо хэрэглэхэ хэрэгтэмнай манай эхэнэрнүүд

О. Раднаев, манай корр.

МАЙН 1-нэй ҺАЙНДЭРЫЕ АЖАЛАЙ БЭЛЭГҮҮДЭЭР УГТАЯ!

Нүхэдтөө туһалиа

Долоон жэлэй түсэбье уридшалан дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэ арадай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ороһон Улан-Удын модонной заводой хүдэлмэришэд 1960 ондо абahan уялгага амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Майн 1-нэй һайндэрэй хүндэлдэ ажалай вахтада жагсаһанһаа хойшо заводой бригада, халаан бүхэн продукция үйлдбэрлэхэ графика уридшалан дүүргэнэ. Илангаяа апрель һарын түрүүшын үдэрһөө мурсыөөнэй эршэ улам шангадажа, ажалайнгаа бүтэсые 1,5 процентээр дээшлүүлээ. Тингэжэ продукция үйлдбэрлэхэ 4 һарынгаа түсэб болзорхоон 8 үдэрөөр урид дүүргэдэ, май һарын түсэб бэлдүүлжэ эхилэнхэй.

Заводой хүдэлмэришэдэй дундаһаа Эра Ивановогай хүтэлбэрлэдгэ бригада онсо шалгаржа, коммунистическэ ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртлэн байна. Энэ бригадын гешүүд һүүлшын хоёр һарын туршда һайнаар хүдэлмэрилжэ, 1-дехи мунгэн шанда хүртөө, һаяхан тэлэнэр Ключевскэ модонной завод ошожо, тэндэхидтэ өөһэдынгөө хүдэлмэрини дүй дүршэл харуулжа, танилсуулжа ербээ.

Д. Аюшеев.

Нэгэ доро—136 центнер

Туйлаһан амжалтаа улам арбадаха байһан Кабанскы аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой заһаһашад хахад жэлэйнгэ түсэб апрелин 20-до дүүргэһэн. Александр Адунович Романовой хүтэлбэрлэдгэ коммунистическэ ажалай бригадын гешүүд апрель һарада 35 центнер заһаһа бариха түсэбөө 195 центнер хүртээр дүүргэ. Эдэнэр һая ехэ олзотой бусаба — нэгэ гүбшахадаа аяар 136 центнер заһаһа баряа.

А. Хамоллина.

Бурядай совнархоз 4 һарынгаа түсэб дүүргэбэ

Долоон жэлэй хоёрдох жэлэй түсэбье болзорхоон үрид дүүргэхын түлөө Яхадай, Читын совнархозуудтай мурсысэжэ байһан Бурядай совнархозой ажалшад апрелин 26-да валовой продукция үйлдбэрлэхэ 4 һарынгаа түсэб уридшалан дүүргэбэ.

Дүрбэ һарын түсэбһөө гадуур мянган тонно цемент, 1,5 миллион киловатт-час электроэнерги үйлдбэрлэгдэбэ. Гадна түсэбһөө гадуур гаргагдан олон тонно колбаса, тоһон, сагаан эдээнэй зүйл худалдаа наймаанай организацинуудта тушаагдаа.

«Забайкалесс» комбинатай түрүү предпритинууд болохо Хандагайн, Баруун Тарбагатайн, Шулуутайн, Худанай, Горхойно леспромхозууд май һарын түсэбөөр хүдэлмэрилжэ эхилэнхэй.

П. Хантаев.

Таба нараар урид...

Майн 1-нэй һайндэрие ажал илалтаар угтахын түлөө тэм байһан Заиграйн аймагай тоһорой заводой коллектив продукция үйлдбэрлэхэ таба һарынгаа бари апрелин 19-дэ 151 продукция дүүргэ. Мүнөө тэдэнэр хахад дүүргэх түсэб болзорхоон дүүргэхын түлөө бүри ехээр дожо байна.

Г. Пам...

Түрүүшын амжалта

Заводой директорэй кабинет соо үлүү хүн угы. Ханада үлгөөтэй часай «тик-так» гэжэ соностохоһоо бэшэ юумэ ойр зуурахаана дуудлахаяа болбод байба.

— Ойлогсотой. Гуйлтыешни харахабди, партбиро дээрэ зүбшэхэбди. Тэд орондошын хэнине бригадир болголтэй гэшэб? — гээд директор урлаа һууһан хүн тээшэ сэхэ хараада асууна.

— Дмитрий Хохряков байна. Энэ хүн хэрэг ажалаа һайн мэдэхэ, бригадир болохо сагынь ерээшье юм. Мүнөө би тэдэ залуушултай хүдэлмэрилөөд үзэхэ хүсэлэнтэйб...

Иймэ хөөрлөдөөн Улан-Удын судна бүтэлгын заводто болоһоор һараһаа үнгержэ байна. Һайнаар хүдэлмэрилөөд, ехэ салин абадаг ажалһаа болжио, гээгдэнги газарта ошохо талаар Валентина Гагановагай үгсэхэлье дэмжээд, директортэй гуйлта барилһан хүмнай Михаил Григорьевич Рандин гэшэ.

Хэдэн хоног үнгерһэн хойно Михаил Григорьевич гээгдэлдэ ороһон бригадануудай нэгые дааха болоод, ябажа яаба. Заводой механистическэ цехын хүдэлмэрин дүн харуулдаг самбарай дэргэдэ хүнүүд олоороо сугларанхай байна. Тэдэнэй хажууда ерэхэдэнь, дааж абаха бригадань март һарын хоёрдох халай дунгөөр, хамагай һүүлдэ бэшээтэй байба. «Тэд яахаб, шилдэл хадаа, хэхэ хэрэгтэй» гэжэ

бодоод, саашалаа һэн. Лойто үлгөөгүүр нүхэр Рандин механистическэ цехын мастер Л. С. Розенкиндтэй шэнэ бригадые дааж абахаа ерэхэдэнь, бултадаа залуухан 8 хүбүүд угтаба.

— Сайн байна, хүбүүд! Шэнэ бригадиртай болобот. Михаил Григорьевич таанатдай хүдэлмэрилхээ һайн дураараа ерээ, — гэжэ мастер мэдээсэбэ.

— Һайн лэ гэшэ, шадабари мэргэжэлээр баян бригадиртай болоһондоо баяртайбди, — гээд залуушад үгтэхэ амнай, — гээд тэд нэгэн нэмээнэ.

Мэргэжэлэе хүсэд шуудай дүй дүршлөөр бага залуушад богонихон болзор соо гээд гаргахын тула ехэ оролдотой гагдан байна. Бригадын хүдэлмэрингөө үелэ минутта нине дэмь үнгергэхгүйн, добо гаргахгүйн түлөө ороһонхой. Халаанай худалдаа эхилхэнэ үрид ерэхэ, хэрэгтэ лохо ээр ээмсэгэ бэлдхэдэ ноһондоо тоһододог байна.

Мэриин һүүлдэ сугларжа, үнш юу хэхэ байһанаа мэдээгүйн гэшье хүн гэртэй харихаяа гээд ажалай вахтада жагсаһан бригада халаан бүхэнһөө мые ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Михаил Григорьевич гээд бригада дааж абахаа үрид вод соогоо эгээл хүндэтэй хүрэнгэн байһан юм. Тэрэнэй дэ ялардаг «РСФСР-эй социалистическэ мурсыөөндэ шалгар гэһэн тэмдэг оролдотой ажалшад гэгшэдэ. Долоон жэлэй шын жэлд хоёр даалгари гэгжэ, коммунистическэ ажал уларник болоһон энэ коммунист зон нүхэдэйнгөө дунда хүнүүд лохон гайхалтай бэшэ. Пүүд Улан-Удын горкомой гешүүд Хан туладаа нүхэр Рандин хан өөрынгөө урдахине харгалдаггүй, харин заводойнгоо мун тивэй хэрэгтэ эдэбхитэйгээр мурсысэжэ байна.

— Залуушуулаа дүй дүршлээр хэр һургажа байнабта! — гээд Михаил Григорьевичөө асууһан — Залуушуулар хүдэлмэрилгэ зохиод хүн. Зоригтой, хүнш эдэмнай. Тэдэнине һургалһан тэй, — гээд харюусана.

Б. Бу...

Соведүүдэй хүдэлмэри

Ажалшад депутатудай Улан-Удын городской Советтэ саг үргэлжын 12 комисси бии юм. Тэрэ тоодо: арадай гэгээрэлэй, шотагай промышленностини, коммунальна ажахын, худалдаа наймаанай, гэр байрын, физкультура, спортын, мүн элүүри хамгаалгын комиссинууд хүдэлжэ байдаг.

Комиссини хүдэлмэридэ депутатууд булта шахуу хабаадална. Тэдэнэр түбхын түрүүндэ һунгагшадангаа захяа заабари дүүргэхые оролдодог, хүдэлмэри тухайгаа зонойнгоо урда тоосодог юм.

Илангаяа арадай гэгээрэлэй комиссини (түрүүлэгшын нүхэр Саннинова) гешүүд абьяастайгаар хүдэлжэ байдаг. Тини депутатууд городской һургуулинуудай яаж шэнэ жэлдэ бэлдэжэ байһан тухайн наринаар шалгаха үедөө хэдэ хэдэгээрээ тэндэ үлэжэ, багшанарта туһаламжа үзүүлэн байна.

Энэ комисси депутатуудта тухай даабари үгэжэ, тэдэнһингэ хэлһэн ажалынь үргэлжэ шалгажа, суглана дээрэ тоосуулжа байдаг. Гадна энэ комиссини зүблөөн дээрэ горОНО-е даагша нүхэр Халмагов һуралсалай шэнэ жэлдэ һургуулинуудай ямараар бэлдэжэ байһан тухай тоосоо һэн.

Саг үргэлжын комисси ажал хүдэлмэрэ гансахан депутатуудай тоосолгоор хизаарладаг бэшэ, харин хайшан гэжэ зундаа һурганһанарай амаралтыс һайнаар эмхидхэхэ тухай болон бусад олон асуудалуудые дэлгэрэнгээр зүбшэн хэлсэдэг, тааруу шийдхэбэри баталһан абадаг юм.

Худалдаа наймаанай, нийтын эдэе хоолой организацинуудтай хүдэлмэрине эрид һайжаруула гэшэ депутатуудай гол зорилгонуудай нэгэн ха юм. Энэ зорилгөөд

Олоонитэдэ түшээглэхэ хэрэгтэй

бэлдүүлхын түлөө худалдаа наймаанай саг үргэлжын депутатска комисси (түрүүлэгшын нүхэр Жебрун) арба гаран зүблөө хэжэ, тэрэйн дээрэ худалдаа наймаанай шухала шухала асуудалуудые зүбшэжэ, һайшаалтай зохид шийдхэбэри абаа һэн.

Депутатууд горкоопторгын магазинуудай ажал шалгажа, мүн ПВЗ-гэй, мяханай комбинатай, шэлэй заводой магазинуудар ябажа, шухала хэмжээнүүдые абадаг, дуугу дундануудынь усадхалсадаг байна.

Шалгалтада хабаадаһан депутатууд столовонуудай трестын хүдэлмэрид горьтой дутуу дундануудые элирүүлжэ һэн. Жэшэнь, худалдаа наймаанда шэнэ гурим, арга дүршэлнүүдые үшөө хэрэглэнгүй гэжэ тэдэ тэмдэглэнэ. Байгша ондо городской 10 столово (хүнүүдэй өөһэдынгөө хангаха) шэнэ гуримда орохо аад, оройдоо гурбаханһинь нимэ гуримтай боложо шадалан юм.

Гэхэтэй хамта, эдэ столовонуудта бэлдэгдлэйн эдэе хоол амта шэмэ муутай, эдэхлэ гэхэдэ хэрэгтэй юумэн байдаггүй. Тэрэ саанаа байһан юумэнүүдынь аргагүй үнэтэй. Мүн мяханай комбинатай, мелькомбинатай, сэмыч фабрикын, хүдөө ажахын институтай, шэлэй заводой болон бусад предпритинуудай хүтэлбэрлэгшэд өөһэдэнгөө столовонуудые муугаар хүтэлбэрлэнэ.

Депутатууд ошонь болон хартадха тушаажа абадаг худалдаа наймаанай тухай базануудай хүдэлмэрине шалгажа, тэндэ ушарһан дутагдалнуудые усалдха хэмжэе абаа. Тингэжэ горд доторнай сагаан эдээнэй болон мяханай зүйлнүүд элбэгжэжэ, ехээр худалдагдана.

Гэр байрын комисси (түрүүлэгшын нүхэр Гончарова) ажалшадтай байра байдалые һайжаруулхын тулада нилээд оролдолог гаргажа байдаг. Энэ комиссида ажалшадһаа ороһон мэдүүлгэ, гуйлта, дуралханууд ходо харагдажа, шухала хэмжээн абтажа байдаг.

Жэшэнь, зарим газарнуудта кочегарнууд үшөө үсөөн. Котельно соогоо байхадаа тэдэ тухай хубсаһаар хангаданайгүй. Мүн гэнэ оһолой аюул сахиха хэмжээн абтангүй. Тусхайлбал, электромоторнуудын хүрээлэгдээгүй. Депутатуудай комисси эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые элирүүлжэ, усалдха тушаа хабаатай эмхи зургаануудай хүтэлбэрлэгшэдтэ заалан байна.

Мүн гэр байра заһаха управленини конторын ажал тухай гүйсэдкомдо асуудал бэлдэхэн юм.

Депутатууд энэ конторын ажал хүдэлмэрид горьтой дутагдалнуудые олоо. Илангаяа гэр байрын заһабарилга муугаар ябуулагдана. Эндэ барилгын график үргэлжэ эбдэгдэнэ, мунгэн зөөри хэмгүй ехээр гаргашалагдана, ажал дээрэ ямаршы гуримгүй, барилгынгаа материал хайра гамгүйгөөр үридэг, хүдэлмэришэдэнь журам бираггүй, мүн хүшэр хүндэ хүдэлмэринь оньһожоруулагдаггүй байһаар. Тус конторын нимэ ехэ дутагдалнуудтай байхалань, депутатуудай комисси тэдэнэй ажалые үргэлжэ шалгажа байха тухай хүнүүдые томилоо һэн. Тингэжэ заһабарилгын конторын ажал һайжаржа, заһабарилгынгаа 1959 оной түсэб үлүүлэн дүүргэ.

Нютагай промышленностини комисси (түрүүлэгшын нүхэр Грушевский) баһал муу бэшээр хүдэлжэ.

Элүүри хамгаалгын болон физкультура, спортын депутатска комиссинууд барг хүдэлмэрилжэ байдаг. Комиссинуудай суглаан гүйсэдкомой журин графикаар үнгергэдэнэ. Тингэжэ депутатууд энэ үдэртөө комиссинуудайнгаа суглаан дээрэ мин лэ һуугаад гаралдаггүй, харин өөрынгөө һанамжа дуралхануудые оруулдаг, шухала асуудалуудые шийдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна.

Гэхэтэй хамта депутатуудай комиссинуудай хэһэн зарим тэдэ хүдэлмэрини хажуугаар үшөө горьтой дутагдалнууд байха. Жэшэнь, барилгын комисси 27 депутадһаа бүридэнэ. Эдэнэй ехэнхын мэргэжэлтэд, ажачын олон жэлэй дүй дүршэлтэй зон. Тинмэшые һаань, горьссини суглаан саг сагтаа татадалагүй, зарим депутатуудын суглаандаа дурата дурегүй ерэдэг байна.

Һунгагшадтай байра байдалай болон соёл культурын эрильтые хангаха талаар депутатуудай комиссинуудай ажалда дутагдалнууд үшөөшье ехэ.

Хэрбээ районной болон городской Советүүдэй депутатуудай хүсэч нийлүүлэн, абьяастайгаар хүдэлһэн байгаа һаань, дээрэ дурсагдан дутагдалнууд байхашегүй һэн, мүн дары усалдагданшы лабтай бэлэй.

Манай депутатуудай комиссини гол зорилго—һунгагшадангаа захяа заабарине ходоодо хараалда абан, мүн ажал хүдэлмэридөө горлонойгоо олонитыне үргөөнөөр хабаадуулжа, 1960 ондо түрэл горлодо болбосон түшээтэй болгохын түлөө оролдохо ёһотой бшуу.

С. Хабалов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Г. Рандин баржын шэнэ деталһин хэмжүү хойлһон тухайгаа мастер Розенкиндэ хөөрөжэ байна.

Д. Балданов

РЕПОРТАЖ

Улан-Удэдэ яармаг үргэлжэлхөөр...

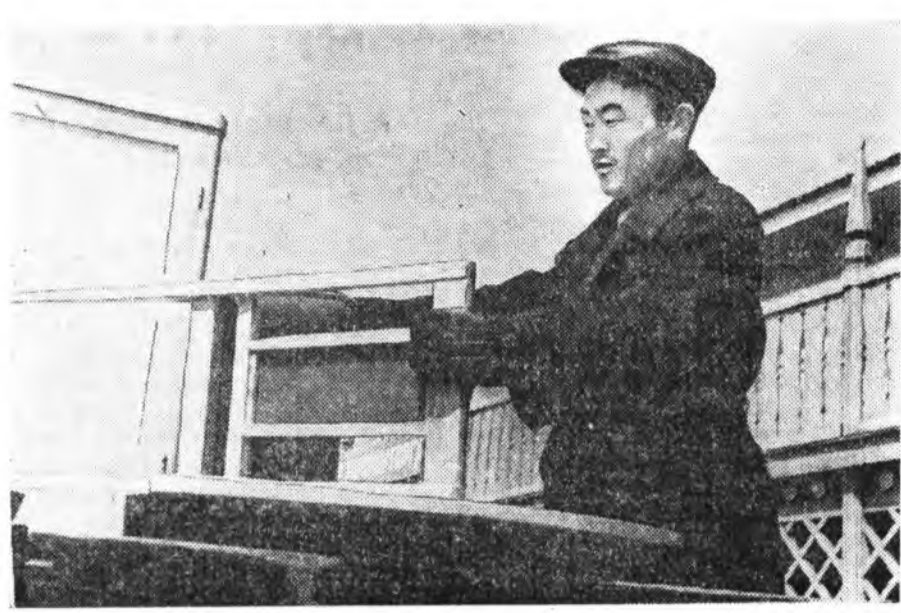
Эдэ үдэрнүүдтэ нинсэл хотымнай ажалшадэй амардаг, сэнгэдэг культурын парк соо городоимнай, колхозой, ПВЗ-гэй дэлгүүр дээрэ хүн зон дүүрэн. Эртэ үглөөнөө эхилээд үдэшэ орой болотор шог зугаа дэлгэржэ, ирагуу гоё хүгжэмшье эдэллэ, элдэб автомашилануудай хүнхөөн замханайгүи. Энэшы, тэршыс буланда бүлэг бүлэгөөр суглархан хүнүүд абан, харанан юумэнүүд тухайгаа хөөрлэдэн, арасалдаал, булалдаадшыс абана ха. Тингэбшыс, бултадаа сэдхэлээ хананг хэбэртэй.

Яармагай нээгдэхээр үнгэрхэн дүрбэн үдэрэй туршдаа «халуун хаһа» байгаа гэжэ тэмдэглэмээр. Илангаяа түрүүшын хоёр үдэр хүн зон огто таһарбагүй, эд барааншье ехээр худалдагдаа. Үргэн олоннигтэ хэрэгтэй хэрэгтэй зүйлнүүдэ бараагажа абалд ха. Тингэбшыс, яармагта хабаадагшадтай тоо байлышье үсөөрнэгүй. Хото хүдөөнөө хүнүүд ержэл, ержэл байһаар.

Хэрэгтэй, зарим зүйлнүүдэ одоол эндэлээ оложо абаабди,— гэжэ Эдэдэ найхан эмхидхэгдэн «Октябрьский» совхозой хонишон Дамдин-Базар Гармаевич Донесв хүжюүтэйгээр хөөрэнэ.—Билэ мүнөөдөр яармаг дээрээшэ шэнэ шэнэ мебель олоор абаабди. Манай хүдөө ноутагуудта олодоггүй зүйлнүүдэй эндэ элбэг байшоо. Юрэдөө минл бусахагүймнай...

Түрүү хонишоной сэдхэлээ хананги байһанын элитэ байгаа. Энэ үдэр тус совхозой, наалишан Мария Дамбаевна Дачнева, хонишон Дамдин-Базар Донесв, хүдэлмэришэн Цырен Цыбикович Будашиев гэгшэд «ЗИС-150» маркын машинаар дүүрэн шифонсер, түхэрэн стол, стулнуудыс абаашаа. Тээд, гансашыс эдэ бшэ ааб даа. Хамта дээрээ хоёр үдэр соо 87 мянган түхэрэйг мебель республикнай ажалшадта худалдагдан байна.

Тэрэнэлэн оётолой болон бусадшыс эд бараанай зүйлнүүд ехээр наймаалагдаа. Арадай ажлын соведэй УРС-ын, горпромторгын павильонуд соо хүн зон сар үргэлжэ эрбелдэн. Эндэх наймаалагшад Лидия Арапова (Галуута-Нуурай ОРС), Клавдия Щербакова (Сэлэнгой ОРС), Анна Ефимова (Онохой ОРС), Валентина Андреева (Тимлюгэй ОРС) гэгшэд сугларга-

шадшыс хүндэтэйгээр угтажа, хэрэгтэй эд барааншье дуралдан. Амаралтын паркын баруун урдын буланда эмхидхэгдэн Буркоопсоюз павильон бшэндээ орходоо зохид найнаар түхээрэгдэн хэй. Тээд эндэ хүн зоншье таһарнагүй. Тарбагатайн, Бичурын, Мухаршэбэрэй, Хорин, Кяхтын, Кабанскын болон бусад хамтадаа 8 аймагуудай эд хэрэглэгшэдэй кооперацийн коллективүүд элбэг ехэ эд бараа асараа юм. Эндэ ковер, эршүүлэй костюм, хабар намарай, зунай пальто, плащ гэхэ мэтэ янлала олоп.

Энэ павильон баян байна. Нэгэ плащ, малгай, хүдэлмэрийн сабахи абаабди,— гэжэ паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэн нүхэр Борисов хөөрэнэ.—Ye ye болоод лэ яармаг үнгэржэ байбал хайн лэ хэн. Манай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд хайн үүсхэл гаргаа гэжэ хананаб. Дэмжэмээр ха...

Үнэхөөрөөшье, энэ павильондоо худалдаа наймаан үргэнөөр дэлгэрээ. Үдэр бүри дунда зэргээр 80—90 мянган түхэрэйг эд бараан худалдагдана.

Гэхэ зүүра түрүүшын үеэр янала дутагдалнууд тохёолдоо гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Зарим коллективүүд сар соогоо павильонуудаа нээгээгүй, олондоо хэрэгтэй эд бараан хомор байшоо. Илангаяа үхибүүдэй хубсаха хунарта эрилтэ ехэ. Эршүүлэй костюмууд ехэнүүд. Апрельин 24-дэ, яармагай нээгдэнэ

үдэр 20 хоно гаран нүүдэл авталакха хабаадаа хэн. Тээд, мүнөө үдэр оройдоол 6—7 авталакха үлөө.

Колхозой дэлгүүр дээрэ урдынхид аадли тоһо, мяханай зүйлнүүд хоморшог. Уржадэр, Иволгын гансахан «Коммунизм» колхоз 40 галуу асараад, толгой бүриинь 50 түхэрэйг худалдаа. Яармагай нээгдэнэ түрүүшын үдэр хамта дээрээ 891 килограмм мяхан худалдагдан байгаа хаа, үглөөдэринь 869 килограмм, гол түлбэ гэхайн мяхан байгаа. Энэмнай урда үдэрэйхид орходоо үшөө бага болоно. Урдань хараалагдананай ёһоор апрелин 26—27-ной үдэрнүүдтэ Сэлэнгын, Эдэйн Хорин аймагуудай колхоз, совхозууд яармагта хүдөө ажлын эдэс хоолой зүйлнүүдэ асара байлаад, орой асарагүй. Того, хүнэй зүйлнүүд мүн лэ хомор.

Саашадаа эдэ дутагдалнуудыс усадыхын тула яармагай комисси дара хэмжээ абаша зэргэтэй. Арад зоноор хайшагданан энэ хайн хайхан хэрэгтэ яабшыс эмхитэй найнаар үнгэрэхэ шухала гэжэ ханандана. Нүүлэй хоёр үдэр, апрелин 28—30 үдэрнүүдтэ яармагта хабаадаа ёһотой Иволгын, Тарбагатайн, Прибайкалин, Байкало-Кударын аймагуудай колхоз, совхозуудай хүтэлбэрлэгшэд энэндэ анхараала хандуулаха ёһотой.

И. Очорон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрээ доошо) хонишон Д.Б. Донесв мебель ашажа байна. Гэрэй эзэн эхэнэр И.И. Коржавина дэлгүүр дээрээ галуунуудыс абаад ябана.

Б. Цыремпиловэй фото.

Уран найханай бүлгэмэй хүдэлмэрине харалга эхилбэ

Баргажан. Аймагай түб тосхондо хүдөөгэй уран найханай бүлгэмэй хүдэлмэрине олонингын зүгнөө заншалта харалга боложо эхилбэ. Энэ харалгада аймагай совхоз, колхозуудай, предприятинуудай уран найханай бүлгэмэй 14 коллектив хабаадажа, зүжэг, дуу, хатар, нааданай олон янзын номернуудыс харуулаха юм.

Харалгын түрүүшын үдэрнүүдтэ Баргажанай леспромхозой, Калининнай, Лениной нэрэмжэтэ колхозуудай уран найханай бүлгэмэй коллективүүд һонирхолтой концертнуудыс табижа, харагшадай зүгнөө хайн сэгнэлтэдэ хүртөө. Харалга үргэлжэлхөөр. Манай корр.

„Тээгэ, тээгэ...“

(Эхинишье 3-даху нюурта).

хэээ барижархийан юумэ дарха хэбээ ябана. Тингэжэ байтарнь хонидойнгоо түл абалгын үедэ өөрынгоо гэр бараанһаа үлүү дээрээр ариг сөбэрыс сахидаг, нягталад, нарилдаг, сээрлэдэг хорой соогуурнь хоёр бүхэтэй хүнүүд ябажа ябаба.

— Зай, хони ямаантай хэр зэргэ байһаб?— гэжэ нэгэннишье һурана.

— Хэды багтаа Америкаяа догойнаа хатнаиб?— гэжэ нүгөөдөн һурана.

— Бидээршыс нигэн тингэн байгаа бээбди даа,— гэжэ «мүнөөнэй нөсд найдай олонхын юумэдэ гансал адууна малай амар мэндэс түбхэн түрүүндэ һурадаг болошоо гэшэб даа. Тэдэмнай хайн байгаа хаа, бүгдэ юумэ эрхим дээрэ тоолодог, олоо юумээр орой һонирхсохой» гэжэ үбгэжөөр долодогтоно.

— Колхозойнтай хүтэлбэрлэгшэд энээгүүр ябадаг гү?

— Хэды хонидтай һубайрааб?

— Эндэтай малай эм дом элбэг гү?— гэжэ мэтээр лэ бэе бэе тана дүүржэ байгаа лэ, тэдэ хоёр танидаггүй хүнүүд һурана.

Тинмэ хаань, «тинмэ», үгнэ хаань, «үгнэ» гээд лэ гэгтэ мүшхүүдэ болонодоо дурагуйлхэн, яб таб байса, үлүү олон үггүйгөөр үбгэжөөр харюусана.

Тэдэнэр үбгэжөөлэй хониноо гаранан ушарыс архи тамхаар тэмдэглэхэ зориюута эндэ хонон ерлэн хэбэртэйгээр хөөрлэдбэд. Нэгэ хэды болоод лэ шалтаг бытаггүйгөөр шанга шангаар энээлдэнэ. Тингэжэ дуу гаралдаха хэбэрээрнэ танихада аймагай газетын алба хаагша Загдаев, баһа аймагта хаянай хүдэлдэг болоһон Арамдасв хоёр байгаа.

— Мэдэхгүйгүи...— гэжэ үбгэжөөл дуу гараханаа бшэ шиндшыс гэжэ хэлэнгүй, ондоо хэлэгдэнэн үгнүүдэ дуулашагүй болон, юушье шангаар наншан, урыалгүй айшладаа үдшэбэ.

Хүбжэгэ болоһон хурьгад бэе бээе ооголон, хонгөө шанга абыа үгэлсэн, дуурайалдан нарынаа. Тэдэнэр бултандаа гоёһон юумэдтэ хузуунүүдтэ бойлторгонуудтай, тэрэндэ нөмөрхонуудыс зүүнхэй, тэрэндэ найханай буржылдан уржага байһан ноһон соохонуурнь элдэб янзын бүдэй үртэһэнүүд һэмбэлзэнэд, зариманайн бсөнүүд эндэ тэндэ бэхээр гү, шэрээр гү, али дабирхайгаар будагданхай. Тэдэнэр нарайд амитад лэн хонино гэһэн хонгор, хүжюу зугаатай, хөөрхэнүүд гээшэнэ олиггүй. Тэдэнэр эндэ бишыхан һүрэг боложо, ехэл зохидхоноор оооролдон, нэгэ газартаа сугларналд. Бишыхан хурьгадай наадаха гэшыс харад хэн гүд? Тэрэндэл адли хайн хайхан, энээдтэй юумэ хаана байхаб. Тэдэнэр ехэ гэдэрын бай дээрэ

гульдажа, бээе һорин заһанан юумэдтэ, нэгэнэйгээ хэһэн юумыс заатагүй нүгөөдөн хэхэ гэжэ нажаалдан оронод. Тингэһээр бэе бээһэн үлүү хайнаар хэхэ гэжэ оролдон, бултааран эди шэдиэс харуулан, тэрэ мүрысөөндэ хабааданад, Урда хүлнүүдэ дээрэ үргэн сориһон юумэдэл, хузууга морилогон, эбэргүйхэн толгойнуудараа мүргэлдэнэд. Тингэжэ байтараа хэһинишье хэнэ эрьюудлыс мэдэхээр бшээр урилдан, намналсан, тойролдон гүйлдшэнэд. Гэгтэ тэдэнэр хэмнай дээрэ дэбхэрдэг юм агшаб гэгэндэл, тэб тэбхэн гэтэр хайшаншыс гээд бэ даа, хажуу тээшэ һүрэнэд. Юрэдөө эдэнэр ямар нэгэ үнэр баянаар үдэжэ байһанай хатар зугаа наада хэнэ гэшэ гү гэжэ ханахаар. Үнөөрөшье эдэнэр өөдэргүү хайхан амитад лэ, энэ бэээрээ эхээс дахан элдин сагаан талынгаа дундуур бэлшэхэл байха.

Үбгэн аба мүнөө дээрэ тэдэнэ энээд зориюута өөһэдиен эдээдүүлхэ гэжэ үни удаан сар соо хадагалжа байһан үбнөөрөө хоолуулаа. Тэрэ үбныс энэ зунда өөрөө сабшажа, амтатай шэмэтэйгээр абанан юм, тингээд юундшэ эдөөлүгү байһанаа хаял мүнөө гаргаба ха юм. Тэбэрижэ асарһан догообор нэгэ хилэгэ үбнэнишье гал хүхэ үнгэтэй, сээсг набшын үнэр хангал анхилан, һаршаганатараа хаташанхай.

«Тээгэ» гэгэн дууниин хээһэн заяанһаа хойшо хээгэдэжэ ямаршыс нэгэ үльгэр домогой түүрээлгэ шэнгээр соноһоно. Тэрэ урдын урда сагай угсаатай малшадай дунда бии

Чжоу Эн-лай Индиһе Непал оробо

ДЕЛИ, апрелин 26. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Эн-лай, мүн тэрээнтэй сугтаа ябалсан хунүүд Индиһе 7 үдэр байһанайнгаа һүүлээр мүнөөдэр Делиһе Непал оробо.

Индин Республикын премьер-министр Джавахарлал Неру, кабинедэй гэшүүд, Индин элитэ ажал-ябуулагшад, Делидэ байдаг дипломатическа түлөөлэгшэд Чжоу Эн-лайе үдшэбэ.

Чжоу Эн-лай Непал ербэ

ЛОНДОН, апрелин 26. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Эн-лай 3 үдэр айшлалжа Делиһе мүнөөдэр эндэ ербэ гэжэ Катмандуһаа (Непал) Рейтер агентствын корреспондент мэдээсэбэ.

Чжоу Эн-лайн мэдүүлгэ

ПЕКИН, апрелин 26. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Эн-лай үсэглээр Делидэ болоһон пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, тухай мэдүүлгэ хэһэн байна гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэбэ. Апрельин 19-һеэ 25 хүрэтэр Индиһе айшлалжа үдөө Индин премьер-министр Неруэй, мүн Индин гүрэнэй бусад ажал-ябуулагшадтай Делидэ хэһэн хэлсэһэнгээ дун тухай Чжоу Эн-лай корреспондентнүүдтэ хөөрөжэ үгэһэн байна.

Д. Эйзенхауэр, Ш. де Голль хоёрой зүблөөн дүүрбэ

НЬЮ-ЙОРК, апрелин 26. (ТАСС). Президент Эйзенхауэр президент де Голль хоёр үсэглээр һүүлшынхэе уулзаһан байна. Уулзалгын дүүрһэнэй һүүлээр тобишохон коммюнике толилодоо. Коммюнике доторнь нигэжэ хэлэгдэнэ: «Генерал де Голлин айшлалжа ерһэнэнтэй дашарамдуулан Холбоото Штадуудай президент, Францин Республикын президент апрелин 22-һоо 25 хүрэтэр хэдэ хэдэн хөөрлөөнүүдэ үнгэрһэн байна. Холбоото Штадуудай гүрэнэй секретарь, Францин гададын хэрэгүүдэй министр, хоёр ороной элшэн сайдууд эдэ хөөрлөөнүүдтэ хабаадалсаа.

Дээдэ тушаалтадай зүблөөндэ табигдаха асуудалнууд тушаа ханамжануудаа хоёр гүрэнэй хүтэлбэрлэгшэд бүри тодорхойгоор зүбшэн хэлсэһэн байна. Хоёр президентын мэдүүлһэнэй ёһоор, энэ зүблөөн уласхоорондын түгшүүрил һуларуулаха гол зорилготой байгаа».

Де Голль Нью-Йорк ербэ

НЬЮ-ЙОРК, апрелин 26. (ТАСС). Холбоото Штадуудта айшлалжа байһан Францин Республикын президент де Голль Вашингтонһоо мүнөөдэр Нью-Йорк ербэ.

Советскэ правительственна делегаци Того ербэ

ЛОМЕ, апрелин 26. (ТАСС). Того гэжэ бээе даанхай республикын сонсохгодо баяр ёһололд хабаадалсахын тула СССР-эй правительственна делегаци үсэглээр Ломедо ербэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлгшын орлогшо, Таджигай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүү-

лэгшэ М. Р. Рахматов (делегаци толгойлогшо), гададын гүрэнэй культурина харилсаа байха талаар СССР-эй Министрэй Соведэй дүргэдэй Гүрэнэй митедэй Түрүүлгшын орлогшо С. К. Романовский, СССР-эй МЭУ-эй дүргэдэй Африкын оронуудтагыс даагша А. А. Шведов шэдһе делегаци бүридэнэ.

Сукарно Гвинейн Республика ошобо

ПАРИЖ, апрелин 26. (ТАСС). Франс пресс агентствын корреспондентын Коакриһаа дамжууһанай ёһоор, Индонезин президент Су-

карно мүнөөдэр тэндэ ербэ. Зидент Секу Туре, Гвинейн публикын правительствын гэрээ Сукарныс аэродром дээрэ үгэ

Урда Корейдэхи байдал

ПХЕНЬЯН, апрелин 26. (ТАСС). США-гэй элшэн сайд Макконаги, Урда Корейдэ байдаг Америкын эбсэгтэ хүснүүдэс командалагша генерал Магрудер Ли Сын Мантай яаралтайгаар уулзажа, хэлсэһэн байна гэжэ мүнөөдэр Сеулһаа мэдээсэгдэбэ.

США-гэй элшэн сайд хэлсэһэнэй һүүлээр мэдүүлгэ толилоо. Тэрэн соонь нигэжэ хэлэгдэнэ: «Арад зон хуули, гуримыс хүндэлэхэ, хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулануудыс бөөлүүлэхэ арга боломжо правительстводаа олгохо зэргэтэй».

НЬЮ-ЙОРК, апрелин 26. (ТАСС). Сеулһаа харин гүрэнүүдэй корреспондентнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Ли Сын Ман мүнөө тушаалһаа бууба. Ли Сын Манай гэрье 500 мянга шахуу демонстрантуудай хүрээлэхэ үедэ ехээр айн һүрдһэн зонхилгошо үгэ хэлһэн байна.

Сеулда бүхэлү үдэрэй турша соо буналгаан үргэлжлөө. Демонстрацида хабаадагшад правительствын олон тоото гэрнүүдэ үй бута сохиһон, гададын хэрэгүүдэй министртын, хүтэлбэрлэхэ либеральна партинын вице-президентын, национальна суглаанай вице-түрүүлгшын, мүн бусадшыс дээдэ тушаалтадай гэрнүүдэс галдан, Ли Сын Манай монументнуудыс табсан дээ.

Урда Корейн арад тэмсэжэ үргэлжэлхөөр

ПХЕНЬЯН, апрелин 26. ТАСС-эй корреспондент Б. Кулаевский нигэжэ дамжуулаа: Ли Сын Манай гуримай политическэ байдалын улам муудажэ үргэлжлөөр.

Урда Корейһе абтанан мэдэһэнэй ёһоор, Сеулда үсэглэдэрһөө хойшо Ли Сын Манай гуримда эсэргүү олон зоной хабаадалгатай демонстраци боложо үргэлжлөө. Энэ үлөөгүүр 250 мянга шахуу хүн демонстрацида хабаадалсан байна. Демонстрацида хабаадагшад шэнэ һунгалтануудыс үнгэрэхэ, Ли Сын Манниэ тушаалһаань буулгаха гэгһэн эрилтэ табила.

Студентнэр Сеулдахы «Пагода» гэжэ паркида эртэ үлөөгүүр Ли Сын Манай монумент унагаагаа. Тэдэнэр бюстынь аргамжаар шатгалаад үйлсөөр шэрһэн байна. Демонстрацида хабаадагшад үлөөгүүр Ли Ги Бундай байрада довтолжо, байрын үй бута хандаргаа.

Демонстрантууд Сеулдахы «Тондэман» гэжэ томохон түрмэ галдан, Урда Корейн аюулгүй байдал хамгаалгын управлениин байстангыс эзэлһэн, полициин 4 участка хандаһан байна. Тэдэнэр либеральна партинын Центральна Комитетдэй байшангыс, Ли Сын Манай правительствын нэгэ хүтэлбэрлэгшын эзэлжэ байһан «Пхенхва» гэжэ театр хандаһан байна.

Ли Сын Манай гуримһаа хохидогшод

ПХЕНЬЯН, апрелин 26. (ТАСС). Апрельин 19-дэ Урда Корейдэ буналгаануудай болоһоной шалтагаанаар 138 хүн алуулһан, 1428 хүн шархатаһан байна гэжэ Ли Сын Манай засагаархидай толилоһон тухай мэдээсэлүүд дотор хэлэгдэнэ. Түрүүшын үдэрэй тулалдаа-

нуудта шархатаһан зуугаад амидархан бэрхэтэй. Хүсэд бшэ мэдэһэнэй ёһоор үдэр болотор 200-гаад хүн алуулһан, шархатажа наһа бараһан байна. Хамта дээрээ 2 мянга хүн шархатаа.

Ли Сын Ман тушаалһаа бууха зэргэтэй!

ЛОНДОН, апрелин 26. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда Корейн национальна суглаан резолюци бата-

лан абаа. Ли Сын Ман байһан бүхы тушаалуудһаа лөөгдэхэ зэргэтэй гэжэ резолюци дотор урыалагдана.

„Ли Сын Манай правительство Корейн арадай ханал хүсэл баримталнагүй“

Корейдэхи Ли Сын Манай гуримай хэрэгтэ шэрүүн байһан тушаань дэлхэйн олонингтэ ехээр дураа гутажа үргэлжлөөр. Ямаршыс гэм зэмгүй олон тоото хүчүүдэй алуулһандань. Ли Сын Ман эзэмтэй байна гэжэ Англин газетэ тэмдэглэнэ. Ли Сын Ман 12 жэлэй турша соо ороноо хүтэлбэрлэхэ зуураа хэрэгтэ муухай гурим тогтоогоо.

Ли Сын Манай правительство бургуулаһан, Урда Корейдэ болоһон правительство эсэргүү буналгаануудыс дамжингитинг Токкидо болобо. Тэрэ тингдэ корей яһанай 8 мянга студентнэрэй, Япондохы Корейн организацинуудай түлөөлэгшэд хабаадалсан байна.

Лос-Анжелосдохы корей яһанай студентнэр Гороско ратушинг дэргэдэ демонстраци эмхидхэжэ, Урда Корейдэ эрхэ сүлөөгэй дсаргдажа байһан тушаа бөөрүушаа-

лаа мэдүүлээ. «Корей яһанай сүлөөтэй болохы хүснэ» гэжэ бшэ гэдэһэнэй плакатаудыс дентнэр баржа ябаа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ